ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

Needs for Agroforestry in Monoculture Para Rubber Plantation after Tapping of Farmers in Upstream Areas of Pa Payom-Tanae Canal, Phatthalung Province

ศรัณญภัส รักศีล[1*] เชิดศักดิ์ เกื้อรักษ์[1] และรสวันต์ อินทรศิริสวัสดิ์[2]

Saranyaphat Rakseen[1*] Cherdsak Kuaraksa[1] and Rossawan Intarasirisawat[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรและเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางพาราพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง จำนวน 304 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ one-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่าสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,001 บาท จำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.298) โดยมี 3 ลำดับสูงสุด คือ ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม ($\overline{X}$ = 4.508) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ($\overline{X}$ = 4.482) และด้านการสนับสนุน ($\overline{X}$ = 3.905) การเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าระดับการศึกษาและจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกัน ส่งผลต่อความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้น การยางแห่งประเทศไทยควรมีการส่งเสริมให้ความรู้และขับเคลื่อนเกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดแก่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ความต้องการ วนเกษตร สวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด คลองท่าแนะ

[1] สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตรและการพัฒนาชุมชน คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาหาร คณะอุตสาหกรรมเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยทักษิณ

* Corresponding author e-mail: saranyaphat.r@gmail.com

Received: 20 October 2019, Revised: 20 August 2020, Accepted: 31 August 2020

Abstract

The aims of this research project were to study socio-economic circumstance of para rubber farmers, to study the need for agroforestry in monoculture para rubber plantation after tapping of para rubber farmers and to compare the differences between the socio-economic circumstance and the need for agroforestry in monoculture para rubber plantation after tapping of para rubber farmers. Three hundred and four para rubber farmers in upstream area of Pa Payom-Tanae canal, Phatthalung province were samples in this study. The interview form was used as a research tool to collect data. The obtained data were analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way ANOVA. The socio-economic circumstance results revealed that most para rubber farmers are female, 41-50 years old, with primary school level of education. They have average monthly income less than 10,001 baht, accompanied by 1-2 laborers per household. For the need of agroforestry in monoculture para rubber plantation after tapping, para rubber farmers scored overall aspects in the highest level ($\overline{X}$ = 4.298). The top three ranking aspects were service or indirect benefits ($\overline{X}$ = 4.508), socio-economic ($\overline{X}$ = 4.482) and support ($\overline{X}$ = 3.905), respectively. The comparison of the differences between the socio-economic circumstance and the need for agroforestry in monoculture para rubber plantation after tapping of farmers found that the need for agroforestry in para rubber plantation after tapping of para rubber farmers was significantly influenced by education level and number of laborer's household ($p < 0.05$). Consequently, Rubber Authority of Thailand should encourage the knowhow of agroforestry rubber to farmers and apparently motivate the application of agroforestry in para rubber plantation after tapping.

Keywords: Need, Agroforestry, Monoculture para rubber plantation after tapping, Pa Payom-Tanae canal

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศโดยทำรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนหลายล้านบาท นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางกว่าล้านคน ในปี 2561 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมดประมาณ 22.62 ล้านไร่ โดยกระจายอยู่ในภาคใต้ร้อยละ 60 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 40 กระจายอยู่ในภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคเหนือ ในพื้นที่ปลูกจำนวนดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่เปิดกรีดแล้วประมาณ

20.02 ล้านไร่ สามารถสร้างอาชีพที่มั่นคงให้เกษตรกรมากกว่า 6 ล้านคน หรือประมาณ 1 ล้านครัวเรือน (สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

ในอดีตพื้นที่ลุ่มน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ เต็มไปด้วยสวนระบบวนเกษตร ซึ่งในปี 2560 พบว่ามากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งหมดถูกปกคลุมไปด้วยระบบเกษตรเชิงเดี่ยว โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน (เชิดศักดิ์ และคณะ, 2560) และสำหรับการปลูกยางพาราในพื้นที่บริเวณต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุงนั้น ถือว่าเป็นอาชีพหลัก ส่วนใหญ่เป็นสวนยางขนาดเล็ก มีเนื้อที่ปลูกรายละไม่เกิน 30 ไร่ ซึ่งมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 35,772 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต, 2562) เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงมีรูปแบบการผลิตเป็นสวนยางพาราเชิงเดี่ยว ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านระบบนิเวศ ความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางด้านรายได้ของคนในชุมชน และชักนำเข้าสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรอื่น ๆ เพราะสรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ดังนั้นการนำกลยุทธ์ทางด้านวนเกษตรมาใช้ในพื้นที่สวนยางพารา โดยปรับปรุงรูปแบบการเพาะปลูกให้พืชชนิดอื่นอยู่ร่วมได้ด้วย จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์มากขึ้น มีภูมิคุ้มกัน ช่วยอนุรักษ์ระบบนิเวศ ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาประยุกต์กับวิชาการด้านวนเกษตร (ปราโมทย์, 2555)

ดังนั้นการประยุกต์เอาภูมิปัญญาการทำสวนยางพาราของคนไทยภาคใต้ในอดีตที่เรียกกันว่า “สวนป่ายาง”ร่วมกับวิชาการทางด้านวนเกษตรเชื่อว่าจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะการทำให้เกษตรกรมีภูมิคุ้มกันในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร รายได้ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ดีจะสังเกตได้ว่าถึงแม้ภาคใต้จะมีความหลากหลายทางชีวภาพทางด้านพรรณไม้สูง โดยมีรายงานว่าร้อยละ 75 ของต้นไม้พื้นเมืองของไทยทั้งหมดพบในภาคใต้ (ไชมอน และคณะ, 2558) แต่กลับพบว่ามีการนำพรรณไม้มาปลูกในระบบวนเกษตรประมาณร้อยละ 3.3 เท่านั้น เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ท้องถิ่นที่มีศักยภาพเพื่อการประกอบใช้ในระบบวนเกษตรของภาคใต้ ซึ่งมีระบบนิเวศที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว งานวิจัยเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการผสานกับองค์ความรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องวนวัฒน์วิธีของพรรณไม้แต่ละชนิด อาทิเช่น อัตราการเจริญเติบโต อัตราการรอดตาย การดูแลบำรุงรักษา และเทคนิคการคัดเลือกพรรณไม้ให้เหมาะสมในแต่ละภูมินิเวศ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนจึงมีความสำคัญ เพื่อทำให้เกษตรกรชาวสวนยางได้มีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการปรับเปลี่ยนไปทำวนเกษตรยางพารา โดยเฉพาะในช่วงที่ยางราคาตกต่ำ รวมทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร และเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง ข้อค้นพบจากงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การยางแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น และสถาบันวิจัยยาง สำหรับนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการสนับสนุน การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด การวางแผนส่งเสริมการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร อีกทั้งเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากราคาที่มีความผันผวน ซึ่งราคามีแนวโน้มลดต่ำลง และเพื่อก่อให้เกิดการผลักดันเกษตรกรให้มีการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจากการตกต่ำของราคายางพาราได้ และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืนต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง จำนวน 1,456 ราย (การยางแห่งประเทศไทย สาขาอำเภอควนขนุน, 2560) และกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณจากสูตรการหาขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของเครสซี่และมอร์แกน (ธีรวุฒิ, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 304 คน โดยการเลือกแบบวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) คือเกษตรกรชาวสวนยางพาราพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุงที่มีการปลูกยางพาราเชิงเดี่ยวและเป็นสวนยางพาราที่มีการเปิดกรีดแล้ว มีเนื้อที่ปลูกรายละไม่เกิน 30 ไร่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซักถาม พูดคุย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม สามารถตอบคำถามในการวิจัย และได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงความเป็นจริงและครบถ้วน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และแปลผล

2.2 คำถามในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างคำถามโดยการศึกษาประเด็นคำถามจากการทบทวนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาสร้างเป็นคำถามให้ครอบคลุมขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราพื้นที่ต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

ตอนที่ 2 ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

โดยเกณฑ์การให้คะแนนในแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 1-5 และวิธีการแปลผลแบบสัมภาษณ์ส่วนนี้โดยใช้ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนน (บุญชม, 2545)

2.3 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อการหาความตรงเชิงเนื้อหาทำได้โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย (index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลจากการวัดค่าความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์การวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยรวมเท่ากับ 1

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาได้มีการพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ดังนี้ (ศิริชัย, 2550)

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	การแปลความหมายระดับความเที่ยง
มากกว่า 0.9	ดีมาก
มากกว่า 0.8	ดี
มากกว่า 0.7	พอใช้
มากกว่า 0.6	ค่อนข้างพอใช้
มากกว่า 0.5	ต่ำ
น้อยกว่า หรือ เท่ากับ 0.5	ไม่สามารถรับได้

ในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.94 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

2.5 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการเปิดเวทีชี้แจงโครงการวิจัยแก่ผู้นำชุมชน นักวิจัยชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล และเกษตรกร และลงพื้นที่สำรวจความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ ซักถาม พูดคุย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ถูกต้องตรงความเป็นจริงและครบถ้วน ทำการตรวจสอบความถูกต้อง นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นผลงานต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เพื่ออธิบายสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และการวิเคราะห์ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพารา

เชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test และ one-way ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

จากผลการวิเคราะห์สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยางพื้นที่ต้นน้ำคลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน โดยหาค่าความถี่และร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	147	48.40
หญิง	157	51.60
อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	13	4.30
31-40 ปี	56	18.40
41-50 ปี	108	35.50
51-60 ปี	74	24.30
มากกว่า 60 ปี	53	17.40
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	163	53.60
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	12.20
มัธยมศึกษาตอนปลาย	64	21.10
อนุปริญญา	17	5.60
ปริญญาตรี	23	7.60
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,001 บาท	209	68.80

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง	ความถี่	ร้อยละ
10,001-20,000 บาท	65	21.40
มากกว่า 20,000 บาท	30	9.90
จำนวนแรงงานในครัวเรือน		
1-2 คน	239	78.60
3-4 คน	56	18.40
5-6 คน	9	3.00

จากตารางที่ 1 พบว่าเกษตรกรชาวสวนยางพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.60 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48.40 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.50 มีอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.30 มีอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.40 มีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.40 และมีอายุน้อยกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.30 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 53.60 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายคิดเป็นร้อยละ 21.10 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 12.20 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.60 และมีระดับการศึกษาอนุปริญญาคิดเป็นร้อยละ 5.60 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.80 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.40 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.90 ตามลำดับ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 78.60 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ตามลำดับ

2. ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย ด้านสังคมและเศรษฐกิจ การบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม และด้านการสนับสนุน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการการทำวนเกษตร ในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร

ด้าน	การทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด	ระดับความต้องการ		
		$(\bar{X})$	(S.D.)	ระดับ
1	สังคมและเศรษฐกิจ	4.482	0.535	มากที่สุด
2	การบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	4.508	0.549	มากที่สุด
3	การสนับสนุน	3.905	0.760	มาก
	รวม	4.298	0.615	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.298) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าระดับความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม ($\overline{X}$ = 4.508) และด้านสังคมและเศรษฐกิจ ($\overline{X}$ = 4.482) เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการสนับสนุน ($\overline{X}$ = 3.905) เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ข้อ	สังคมและเศรษฐกิจ	ระดับความต้องการ		
		($\overline{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	การเพิ่มรายได้	4.582	0.501	มากที่สุด
2	การลดความเสี่ยงเรื่องราคาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร	4.497	0.539	มากที่สุด
3	การมีงานทำตลอดทั้งปี	4.457	0.537	มากที่สุด
4	การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	4.391	0.564	มากที่สุด
	รวม	4.482	0.535	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร ด้านสังคมและเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.482) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการ 3 ลำดับแรก คือ 1) การเพิ่มรายได้ ($\overline{X}$ = 4.582) 2) การลดความเสี่ยงเรื่องราคาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 4.497) และ 3) การมีงานทำตลอดทั้งปี ($\overline{X}$ = 4.457) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม

ข้อ	การบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	ระดับความต้องการ		
		($\overline{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	รักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศสดชื่น ฝนตกตามฤดูกาล	4.553	0.555	มากที่สุด
2	การบรรเทาความรุนแรงของลมพายุหรือเป็นแนวป้องกันลม	4.618	0.500	มากที่สุด
3	การป้องกันการพังทลายของดิน	4.566	0.547	มากที่สุด
4	การบรรเทาอุทกภัย	4.625	0.505	มากที่สุด
5	การทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี	4.635	0.502	มากที่สุด
6	การเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ	4.592	0.512	มากที่สุด
7	การเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า	4.638	0.527	มากที่สุด
8	การกักเก็บคาร์บอน	3.836	0.749	มาก
	รวม	4.508	0.549	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าระดับความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.508) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการ 3 ลำดับแรก คือ 1) การเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ($\overline{X}$ = 4.638) 2) การทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ($\overline{X}$ = 4.635) และ 3) การบรรเทาอุทกภัย ($\overline{X}$ = 4.625) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการด้านการสนับสนุน

ข้อ	การสนับสนุน	ระดับความต้องการ		
		($\overline{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราหลังเปิดกรีด	3.891	0.769	มาก
2	การสนับสนุนพันธุ์พืช/พันธุ์ไม้	3.941	0.781	มาก
3	แหล่งเงินทุน	3.961	0.761	มาก
4	แหล่งน้ำในการผลิต	3.829	0.729	มาก
	รวม	3.905	0.760	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าระดับความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกร ด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.905) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความต้องการ 3 ลำดับแรก คือ 1) แหล่งเงินทุน ($\overline{X}$ = 3.961) 2) การสนับสนุนพันธุ์พืชหรือพันธุ์ไม้ ($\overline{X}$ = 3.941) และ 3) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราหลังเปิดกรีด ($\overline{X}$ = 3.891) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรที่มีเพศแตกต่างกัน

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด	t	*p*-value
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	-1.152	0.628
ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	-0.374	0.762
ด้านการสนับสนุน	-1.896	0.539
รวม	-1.984	0.429

จากตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับเพศ พบว่าเกษตรกรที่มีเพศที่แตกต่างกันมีความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม และด้านการสนับสนุนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด	F	*p*-value
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	1.174	0.322
ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	0.982	0.418
ด้านการสนับสนุน	1.717	0.146
รวม	2.170	0.072

จากตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับอายุ พบว่าเกษตรกรที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม และด้านการสนับสนุนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด	F	*p*-value
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	0.544	0.704
ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	0.151	0.963
ด้านการสนับสนุน	3.243*	0.013
รวม	1.984	0.097

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่าการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความต้องการด้านการสนับสนุนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด	F	*p*-value
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	1.456	0.235
ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	0.517	0.597
ด้านการสนับสนุน	0.568	0.567
รวม	0.886	0.413

จากตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม และด้านการสนับสนุนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกัน

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด	F	*p*-value
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	4.906*	0.008
ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม	0.091	0.913
ด้านการสนับสนุน	0.873	0.419
รวม	2.639	0.073

หมายเหตุ: *ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับจำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่าเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด ด้านสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การอภิปรายผลการวิจัย

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรเป็นเพศหญิง เนื่องจากจำนวนประชากรในพื้นที่จะมีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งประชากรส่วนใหญ่จะมีการปลูกยางพาราเป็นอาชีพหลัก (องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่, 2563) อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,001 บาท สอดคล้องกับณัฏฐนันท์ (2559) ได้ทำการศึกษาความต้องการการช่วยเหลือของเกษตรกรชาวสวนยางในความรับผิดชอบของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง อำเภอแกลง พบว่าเกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้อยู่ในระดับต่ำกว่า 10,001 บาท เนื่องจากรายได้หลักจากการ

จำหน่ายผลผลิตยางพาราในรูปน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ และยางก้อนถ้วย ในส่วนค่าตอบแทนที่เป็นเงินรายได้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับราคาตลาดยางพาราในประเทศ และขึ้นอยู่กับขนาดของที่ดิน ซึ่งถ้าหากมีพื้นที่ในการทำสวนยางมาก รายได้ที่ได้รับก็จะอยู่ในระดับที่สูง จำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน เนื่องจากในพื้นที่เป็นพื้นที่สวนยางพาราขนาดเล็ก สามารถใช้แรงงานจำนวนน้อยในการกรีดและการจัดการ และสืบเนื่องจากในปัจจุบันราคายางพาราตกต่ำ ส่งผลให้รายรับไม่เพียงพอต่อการว่าจ้างแรงงาน สอดคล้องกับเพ็ญประภา (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีจำนวนแรงงาน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาแรงงานนอกครัวเรือนหายากและมีอัตราค่าจ้างสูง

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี 3 ลำดับสูงสุด คือ ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ 1) การเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า 2) การทำให้น้ำไหลอย่างสม่ำเสมอตลอดปี 3) การบรรเทาอุทกภัย 4) การบรรเทาความรุนแรงของลมพายุหรือเป็นแนวป้องกันลม 5) การเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ 6) การป้องกันการพังทลายของดิน 7) รักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เช่น ทำให้อากาศสดชื่น ฝนตกตามฤดูกาล สอดคล้องกับสมบูรณ์และคณะ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการระบบการปลูกพืชร่วมยางในภาคใต้ ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อน พบว่าเหตุผลที่เกษตรกรตัดสินใจปลูกพืชร่วมยาง คือ เกษตรกรเห็นว่าสภาพสวนยางพาราของตนมีความแห้งแล้งมากโดยเฉพาะในช่วงยางผลัดใบ ในขณะที่จากการสังเกตสภาพป่าธรรมชาติจะเห็นว่ามีไม้หลากหลายชนิดอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดีและมีความร่มรื่น จึงคิดเพิ่มความชื้นและความร่มรื่นให้สวนยางของตนด้วยการปลูกพืชร่วมยาง และ 8) การกักเก็บคาร์บอน สอดคล้องกับการศึกษาของ Schroth *et al*. (1999) การสะสมธาตุไนโตรเจนใต้ผิวดินในระบบการปลูกพืชผสมผสานและการปลูกพืชเชิงเดี่ยว พบว่าการปลูกพืชร่วมหลายชนิดต่าง ๆ กัน มีผลต่อการสะสมคาร์บอนในดิน สืบเนื่องมาจากการทำงานของระบบรากพืชในระดับความลึกที่แตกต่างกันส่งผลให้ดินดี สามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ ความชื้นและแร่ธาตุอาหารให้แก่ดินในระยะยาว อีกทั้งเกษตรกรบางรายเห็นบทเรียนผลกระทบจากอุทกภัยโดยเชื่อว่าเป็นเพราะผืนป่าบนภูเขาส่วนหนึ่งถูกเปลี่ยนเป็นการทำสวนยางพารา จึงตัดสินใจปลูกพืชร่วมยาง ในขณะที่เกษตรกรบางรายเชื่อมั่นในแกนนำที่ให้ความรู้ จนเห็นประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากอย่างชัดเจน ทั้งประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจึงตัดสินใจทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด ด้านสังคมและเศรษฐกิจ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้ 1) การเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับนัดดาและสุพัตรา (2560) ศึกษาการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้เพิ่มเกี่ยวกับชนิดของพืชที่สามารถปลูกเสริมรายได้ในสวนยางพารา 2) การลดความเสี่ยงเรื่องราคาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร 3) การมีงานทำตลอดทั้งปี และ 4) การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตามลำดับ สอดคล้องกับสมคิด (2544) ศึกษาระบบวนเกษตรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีสวนหลังบ้านในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าเหตุผล

ในการทำสวนผลไม้แบบวนเกษตรเนื่องจากเป็นการเพิ่มรายได้ มีข้อได้เปรียบมากกว่าการทำการเกษตรแบบทั่ว ๆ ไป สามารถลดความเสี่ยงจากการถูกกดราคา และด้านการสนับสนุน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ โดยมี 3 ลำดับสูงสุดคือ 1) แหล่งเงินทุน 2) การสนับสนุนพันธุ์พืช/พันธุ์ไม้ สอดคล้องกับผกามาศ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ของแกนนำเกษตรกรเพื่อการพัฒนาตนเองและสวนยางพาราแบบวนเกษตร : กรณีศึกษาเครือข่ายเกษตรกรสวนยางพาราแบบวนเกษตร ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าปัจจัยที่เป็นแรงสนับสนุน ได้แก่ การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ฟรี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อพันธุ์กล้าไม้ด้วยงบของตนเอง จึงมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้ฟรี เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตและ 3) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราหลังเปิดกรีด สอดคล้องกับนัดดาและสุพัตรา (2560) ศึกษาการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกรอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้เพิ่มเกี่ยวกับชนิดของพืชที่สามารถปลูกเสริมรายได้ในสวนยางพารา

การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความต้องการด้านการสนับสนุนแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาประถมศึกษา ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,001 บาท จึงทำให้ต้องการสนับสนุนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราหลังเปิดกรีด การสนับสนุนพันธุ์พืช/พันธุ์ไม้ แหล่งเงินทุน แหล่งน้ำในการผลิต เพื่อนำไปใช้เป็นต้นทุนทั้งในเรื่องความรู้และทรัพยากรต่าง ๆ ในพัฒนาการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดให้เกิดผลสำเร็จ

เกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด ด้านสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าในปัจจุบันราคายางพาราตกต่ำ ส่งผลให้รายรับไม่เพียงพอต่อการว่าจ้างแรงงาน อีกทั้งพื้นที่เป็นพื้นที่สวนยางพาราขนาดเล็ก จึงทำให้ต้องการด้านสังคมและเศรษฐกิจเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้ การลดความเสี่ยงเรื่องราคาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร การมีงานทำตลอดทั้งปี การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

สรุปผลการวิจัย

สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง พื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ จังหวัดพัทลุง ส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,001 บาท จำนวนแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน

ความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรพื้นที่ต้นน้ำ คลองป่าพะยอม-คลองท่าแนะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี 3 ลำดับสูงสุด คือ ด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านการสนับสนุน

การเปรียบเทียบความแตกแตกต่างของความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าระดับการศึกษาและ

จำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกัน ส่งผลต่อความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดของเกษตรกรต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดในระดับมากที่สุด ในด้านการบริการหรือประโยชน์ทางอ้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านการสนับสนุน ดังนั้นหน่วยงานภาคการเกษตรในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การยางแห่งประเทศไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันวิจัยยาง สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการสนับสนุน การให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีด การวางแผนส่งเสริมการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรและเป็นรูปธรรม อีกทั้งเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงจากราคาที่มีความผันผวน และเพื่อก่อให้เกิดการผลักดันเกษตรกรให้มีการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจากการตกต่ำของราคายางพาราได้ และเพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาพรรณไม้ที่มีศักยภาพในการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยวหลังเปิดกรีดควบคู่ไปด้วย เพื่อนำไปสู่การตอบโจทย์ความต้องการของเกษตรกร

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุนร่วมงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยทักษิณร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

การยางแห่งประเทศไทย สาขาควนขนุน. (2560). *พื้นที่ปลูกยาง.* พัทลุง: การยางแห่งประเทศไทย.

เชิดศักดิ์ เกื้อรักษ์ รสวันต์ อินทรศิริสวัสดิ์ ธิดารัตน์จุทอง ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์ จิราพร ปานเจริญ ศรัณญภัส รักศีล และยุทธนา เอียดน้อย. (2560). *การทดสอบพรรณไม้ท้องถิ่นที่มีศักยภาพเหมาะสมเพื่อการทำวนเกษตรในสวนยางพาราเชิงเดี่ยว.* รายงานฉบับสมบูรณ์, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ไซมอน การ์ดเนอร์ พินดา สิทธิสุนทร และก่องกานดา ชยามฤต. (2558). *ไม้ป่าภาคใต้.* กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ณัฏฐนันท์ โพธิจันทร์. (2559). *ความต้องการการช่วยเหลือของเกษตรกรชาวสวนยางในความรับผิดชอบของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง อำเภอแกลง.* วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.* อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

นัดดา รัศมีแพทย์ และสุพัตรา ศรีสุวรรณ. (2560). การปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพาราของเกษตรกร อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 35(1), 117-124.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปราโมทย์ แก้ววงศ์ศรี. (2555). *ทำสวนยางแนวใหม่เพิ่มรายได้ ช่วยฟื้นฟูลุ่มน้ำ.* เอกสารโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “การสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพลูกค้า ธ.ก.ส. พักชำระหนี้”. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ผกามาศ ทองคำ (2559) *กระบวนการเรียนรู้ของแกนนำเกษตรกรเพื่อการพัฒนาตนเองและสวนยางพาราแบบวนเกษตร : กรณีศึกษาเครือข่ายเกษตรกรสวนยางพาราแบบวนเกษตรตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เพ็ญประภา ราหุล. (2556). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกยางพาราของเกษตรกรในอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา.* วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2550). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์.* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สุพีเรีย พริ้นติ้งเฮาส์.

สมคิด จีรัตน์. (2544). *ระบบวนเกษตรกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : กรณีสวนหลังบ้านในเขตอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์.* สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล อริศรา ร่มเย็น และพลากร สัตย์ซื่อ (2560). พัฒนาการระบบการปลูกพืชร่วมยางในภาคใต้ ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อน. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 38(2017), 588-599.

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต. (2562). *แผนพัฒนาการเกษตร อำเภอศรีบรรพต ช่วงปีพ.ศ. 2563-2565.* พัทลุง: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง.

สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). *พื้นที่ปลูกยางของประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร.

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาปู่. (2563). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565*. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2563, จาก: https://www.khaopu.go.th/datacenter/detail.php? news_id=547.

Schroth, G., da Silva, L.F., Seixas, R., Teixeira, W.G., Macedo, J.L.V. and Zech, W. (1999). Subsoil accumulation of mineral nitrogen under polyculture and monoculture plantations, fallow and primary forest in a ferralitic Amazonian upload soil. *Agriculture Ecosystems and Environment*, 75(1-2), 109-120.